

Aleg. 368

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego we Lwowie
za rok 1904/5.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą Wysokiego Sejmu z dnia 26. października 1904 r. zostało przyjęte do wiadomości zeszłoroczne sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole lasowej bez specjalnych poleceń, z wykonania których musielibyśmy zdawać obecnie sprawę Wys. Sejmowi. Natomiast udzieloną nam została opinia Komisji gospodarstwa krajowego, zawarta w jej sprawozdaniu a zgadzająca się w zupełności z dotychczasowymi zarządzeniami Wydziału krajowego, które zmierzały: do uzyskania lepszego doboru uczniów przez ściślejsze egzamina wstępne i do wprowadzenia większej kontroli nad ich pilnością przez częstsze przepytywania ich w ciągu kursu i urządzenie konferencyi kwartalnych.

Wydane w tym kierunku polecenie nasze z dnia 15. marca 1904 roku LW.: 25.738, o którym wspomnieliśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu, postanowiliśmy wprowadzić w życie poczynszy od nowego roku szkolnego. Było do przewidzenia, że uczniowie zwłaszcza dawniejsi, przyzwyczajeni do wolnego przysłuchiwania się wykładom, niechętnie poddadzą się nowym przepisom, wymagającym od nich ciągłego przygotowywania się i pilniejszego uczęszczania do szkoły, aby mogli dawać zadowalniające odpowiedzi przy sposobności częstych przepytywań. Zrazu wystąpiła nawet pewnego rodzaju oporność wśród uczniów, objawiająca się w nieuczęszczaniu do szkoły i chęci opuszczenia zakładu. Gdy jednak przekonano się, że Wydział krajowy raz wydanych zarządzeń, które uznał za odpowiednie, nie cofnie, chociażby mu przyszło zamknąć szkołę i nowe wpisy przeprowadzić, gdy nadto dowiedziano się, że w innych w równorzędnych szkołach leśnych za granicą, do których zamierzali się udać niezadowoleni, obowiązują podobne a nawet ostrzejsze przepisy szkolne, z uległością poddano się tym zarządzeniom władzy, zastosowując się do nich odtąd w zupełności.

Wydział krajowy równocześnie zwrócił uwagę na to, że nauka w szkole gospodarstwa lasowego utrudnioną jest przez to, że dla przeważnej części przedmiotów fachowych niema dotąd odpowiednich podręczników ani też zastępujących je skryptów, a uczniowie zmuszeni są uczyć się z zapisków własnych, częstokroć nie wystarczających a nawet wadliwych.

Pragnąc temu brakowi w przyszłości zaradzić, podaliśmy do wiadomości profesorów szkoły, że jest życzeniem Wydziału krajowego, aby przy ich współpracownictwie mogły być wydane podręczniki potrzebne do nauki szkolnej, względnie, zanim by się to stać mogło, aby przy ich pomocy wygotowane zostały ile możności rychło litografowane skrypta, lub tylko streszczenia poszczególnych wykła-

dów. Oświadczyliśmy przytem gotowość pokrycia kosztów druku i przyznania autorom odpowiedniego honorarium za podręczniki, które okazały się pożytecznymi dla szkoły. Wydział krajowy nie wątpi, że profesorowie krajowej szkoły gospodarstwa lasowego zechcą skwapliwie skorzystać z tej sposobności, oddając tem samem zakładowi, w którym pracują, prawdziwą przysługę a w fachowej literaturze polskiej uzupełniając brak, jaki istnieje w tym dziale.

Zarządzając wreszcie w r. 1904 nowy druk „Zbioru przepisów“, obowiązujących uczniów kraj. szkoły gospodarstwa lasowego, uważał Wydział krajowy za stosowne umieścić na końcu instrukcyę, odnoszącą się do §. 17. tych przepisów następującej treści:

„Jeżeli uczeń w ciągu kursu pytany z każdej głównej partii pewnego przedmiotu, wykazał postęp dobry, natenczas grono profesorów może w uwzględnieniu pracy i pilności ucznia poprawić wynik egzaminu półrocznego z tego przedmiotu o jeden stopień z niedostatecznego na dostateczny, z dostatecznego na dobry.

Jeżeli uczeń przy pytaniu w ciągu półroczu otrzymał z pewnego przedmiotu noty niepomyślne, jednak nie takie, aby wskutek tego zasługiwał na traktowanie dyscyplinarne za opieszalność w naukach (§. 53. l. c.) może usunąć wpływ owych not niepomyślnych na klasyfikacyi z całego kursu, jeżeli przy egzaminie kursowym z danego przedmiotu uzyska postęp przynajmniej dobry.

Uwzględnienie wyników pytania w ciągu kursu przy klasyfikacyi pozostawia się w innych wypadkach ocenieniu grona profesorów.

Co do sposobu pytania w ciągu półroczu Wydział krajowy pozostawiając decyzję w szczegółach ocenieniu pp. Docentów, sądzi, że przy nauce języków wskazanem jest wypytywanie z reguły na każdej godzinie, ponieważ w ten sposób jedynie uczniowie a tak samo starsi ludzie uczyć się mogą skutecznie języka przy pomocy nauczyciela, odpowiadając na jego pytania i opowiadając na jego wezwanie.

Przy innych zaś przedmiotach wskazanym jest podział przedmiotu w danym półroczu wykładanego na partye i wypytywanie wszystkich uczniów z całej partii wyłożonej, nie wykluczając jednak przygodnego przepytywania poza zdawaniem partyi.

Celem przepytywania w ciągu półroczu jest nietylko przekonanie się, czy uczniowie uczą się w miarę wykładów, lecz w równej mierze przekonanie się, czy uczeń pojął i zrozumiał wykład, czy wykład był przystosowany do przeciętnego stopnia pojętności ucznia, czy nie należy im rzecz jeszcze lepiej objaśnić, aby być przez nich zupełnie zrozumianym“.

Niemniej skutkiem zarządzenia naszego, weszły w życie począwszy od letniego półroczu 1904/5 kwartalne konferencye, na których uczniowie bywają klasyfikowani na podstawie odpowiedzi, dawanych podczas godzin wykładowych i z pilności, jaką się odznaczali w tym czasie. Wyniki konferencyi bywają następnie przesyłane przez Dyrekcyę Wydziałowi krajowemu do wiadomości. W ostatniem półroczu szkolnem konferencye takie odbyły się z początkiem kwietnia i czerwca.

Z zadowoleniem wypada nam już obecnie stwierdzić, że wydane w tym roku przez Wydział krajowy rozporządzenia, o których poprzednio była mowa, okazały się pożytecznymi, przyczyniając się w znacznej mierze do pobudzenia pilności u uczniów i do odnoszenia przez nich większych korzyści z wykładów, niż to było poprzednio. Skuteczność tych zarządzeń ujawniła się już przy tegorocznych egzaminach kursowych, które wypadły znacznie lepiej niż dawniej, gdyż uczniowie dawali już odpowiedzi zdadzające gruntowniejsze przygotowanie i okazywali większy zasób wiadomości.

Opierając się na tem, można mieć nadzieję, że w przyszłości skutki tych zarządzeń wystąpią tem silniej, skoro w samym początku ich działania, dał się już dostrzedz pewien dodatni rezultat. Trwały i coraz wyraźniejszy postęp w tym kierunku zależeć będzie co prawda niemniej i od współdziałania innych czynników, przedewszystkiem od pożądanego napływu nowych uczniów, ile możliwości najlepiej przygotowanych i chętnych do korzystania z nauki i od dalszej zgodnej i wytrwałej pracy grona nauczycielskiego — sądzymy przecież, że i to da się w przyszłości osiągnąć i utrzymać.

Na podstawie dotychczasowych zgłoszeń stwierdzić można, że ilość chętnych kandydatów, pragnących wstąpić do kraj. szkoły gospodarstwa lasowego,

stale wzrasta; tak np. na przyszły rok szkolny zgłosiło się po koniec lipca b. r. już kilkudziesięciu kandydatów, z tych znaczna ilość z ukończoną szóstą i siódmą klasą szkół średnich, a nawet ze świadectwami dojrzałości, skutkiem czego będzie można przeprowadzić odpowiedniejszy wybór uczniów.

W roku szkolnym 1904/5 jedenastu uczniów ukończyło krajową szkołę gospodarstwa lasowego i poddało się końcowemu egzaminowi. Wszyscy kandydaci zdali ten egzamin, a mianowicie: dwóch z postępem bardzo dobrym, siedmiu z dobrym a tylko dwóch z dostatecznym.

W składzie grona nauczycielskiego i w posadach zajętych przez docentów nie zaszły w tym roku żadne zmiany. Przewidując jednakże w przyszłości potrzebę lub konieczność pewnych zmian w tym składzie, Wydział krajowy zawczasu licząc się z taką ewentualnością, chciałby przysposobić sobie nową siłę nauczycielską, fachowo wykształconą, która w razie potrzeby zająć by mogła jedną z katedr w kraj. szkole gospodarstwa lasowego. Staraniem Wydziału krajowego będzie jeszcze w ciągu r. 1905 wyszukać odpowiedniego kandydata, pragnącego poświęcić się zawodowi nauczycielskiemu, któremu w razie potrzeby udzielilibyśmy stypendyum na uzupełnienie fachowych wiadomości za granicą. Nie żądamy jednakże od Wysokiego Sejmu na ten cel osobnego kredytu, gdyż wydatek z tego powodu mógłby ewentualnie być pokrytym z Rubr. I. poz. 3 wydatków szkolnych lub też z kredytu przeznaczanego w Rubr. X. na stypendya dla kandydatów kształcących się na nauczycieli szkół fachowych.

Drugą sprawą, którą już obecnie chcielibyśmy podać do wiadomości Wys. Sejmu, jest zamiar Wydziału krajowego zredukowania w przyszłości znacznej liczby docentów, jakich obecnie szkoła lasowa posiada i utworzenia w zamian jednej posady profesora. Jednakże w tym przedmiocie nie przedkładamy obecnie Wysokiemu Sejmowi żadnego wniosku, gdyż projekt wymaga jeszcze bliższego rozpatrzenia się.

Rozporządzeniem z dnia 6. czerwca 1905 r. LW. 53.658 powołaliśmy do składu komisji egzaminacyjnej przy egzaminach ogólnych w szkole trzeciego profesora do nauk fachowych, mianowicie p. Janeczke, który dotychczas w tej komisji nie zasiadał. Stosownie do tego zmieniony być musiał §. 39. przepisów szkolnych, który w składzie komisji egzaminacyjnej uwzględniał tylko dwóch profesorów fachowych.

W preliminarzu budżetu kraj. szkoły gospodarstwa lasowego na rok 1905 nie wstawiliśmy żadnych większych wydatków, przeciwnie jest on nawet korzystniejszy dla funduszu krajowego od tegorocznego budżetu szkoły o 1230 koron, głównie skutkiem wykreślenia pensyi emerytalnej śp. Julii Strzeleckiej, z powodu jej zgonu.

W IV. Rubryce wydatków poz. 19 przenieśliśmy nadzwyczajny wydatek 1000 koron na szkółki drzewek w Winnikach i Brzechowicach do wydatków zwyczajnych, gdyż chodzi obecnie już o utrzymanie tych szkółek. Obie szkółki, jakto już zaznaczyliśmy w zeszłorocznym sprawozdaniu, rozwijają się wcale dobrze i przynoszą już dzisiaj nie mały pożytek szkole. Uzupełnienie tych szkółek przez dalsze zasiewy kwadratów, wreszcie koszta robocizny i materiałów wymagają na razie jeszcze wydatku 1000 K. Nadto szkółka w Winnikach wymaga zbudowania magazynu na pomieszczenie narzędzi, przyrządów, nasion, jak niemniej i schronienia dla dozorczy w lecie, jednakże z wydatkiem 1500 K potrzebnym na ten cel wstrzymaliśmy się do preliminarza na rok 1907.

Nakoniec z tegorocznego preliminarza szkoły wykreśliliśmy pozycję nadzwyczajną wstawioną przez Dyrekcyę a opiewającą „na rozszerzenie gmachu kraj. szkoły gospodarstwa lasowego“. Wykreślając zaś tę pozycję, Wydział krajowy bynajmniej nie uważał przez to budowy tej za niepotrzebną, przeciwnie, w sprawozdaniu swoim przedłożonem Wys. Sejmowi w r. 1901, zaznaczył już przychylnie stanowisko wobec tego projektu, a nawet uznał go za konieczny do wykonania, w razie widocznego rozwoju szkoły i zwiększenia się frekwencyi w niej. Zeszłoroczne odezwanie się komisji gospodarstwa krajowego, tak życzliwe dla tego Zakładu, będzie dla Wydziału krajowego tem silniejszą zachętą do wystąpienia wobec Wysokiego Sejmu we właściwej chwili z odpowiednim wnioskiem. Dzisiaj, uważamy, że chwila ta jeszcze nie nadeszła. Raz dlatego, że budowa ta wymagałaby znaczniejszego wydatku, który obecnie z trudnością przyszłoby ponieść fun-

duszowi krajowemu, a powtóre i dlatego, że chcielibyśmy jeszcze w starym i szczupłym budynku zobaczyć szkołę pod każdym względem należycie spełniającą swoje zadanie, odnowioną w składzie swym wewnętrznym i zdążającą wyraźnie ku dalszemu rozwojowi — abyśmy mogli na tej podstawie tem śmieiej zażądać od Wys. Sejmu kredytu na jej zewnętrzne odrestauowanie i powiększenie.

Wysoki Sejm raczy uchwalić

Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego o krajowej szkole gospodarstwa lasowego za rok 1904/5.

**Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi
wraz z W. Ks. Krakowskiem.**

Marszałek krajowy.

St. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Tadeusz Pilat w. r.

Członek Wydz. kraj.

Sprawozdanie

Dyrekcji krajowej Szkoły gospodarstwa lasowego we Lwowie
za rok szkolny 1903/4.

Przewaga ku kierunkowi praktycznemu, wprowadzona w Szkole w życie w latach ostatnich od r. 1899 wogóle, a w działach dla gospodarstwa lasowego najważniejszych, jak hodowla, pomiar, urządzenie lasu specjalnie, dała wyniki bardzo dobre.

Uczniowie szkoły lasowej lwowskiej — jako nadający się wskutek tego nawet tuż po ukończeniu nauk do wykonania wszelkich czynności gospodarczych w duchu postępowym znajdują bardzo łatwo dobre posady w Królestwie, Rosyi, Bułgarii i w kraju. Przyjmują ich, jak się przekonano, nawet chętniej, niż akademików z zakładów niemieckich, którzy w czasie studyów za mało się ćwiczą w stosowaniu praktycznym teorii poznanej. Dalszemu jeszcze pogłębianiu kierunku praktycznego przez pomnożenie wycieczek odleglejszych po kraju dla okazania typów charakterystycznych dla każdej dzielnicy wegetacji leśnej stoi na przeszkodzie tylko brak funduszków.

Sprawą najbardziej piekącą i związaną z dalszym rozwojem szkoły niepodzielnie jest kwestya tylekrotnie już poruszana i w zasadzie przez Wysoki Sejm i Komisję rolniczą uznana rozszerzenia budynku. Pomimo najlepszej chęci Dyreccji i Profesorów, szkoła ponad dotychczas uzyskane wyniki nie wyrośnie, chociażby mogła i powinna, jako jedyne polskie naukowe ognisko w leśnictwie — gdyż cierpimy na absolutny brak miejsca na pracownię i muzea do przechowania i ugrupowania systematycznego opracowanych materyałów. Leśnictwo, jako nauka, rozwinięło się w ostatniej dobie znacznie, u nas zaś daje ledwie słabe znaki żywotności. Ilość uczniów w kraj. szkole gosp. lasowego wzrasta stale, pomimo klasyfikacji ostrzejszej przy egzaminach wstępnych, tak, że na roku pierwszym w sali nie ma formalnie miejsca, materyały do zbiorów naukowych nagromadzone w ogromnej ilości — dla braku miejsca nie mogą przynosić odpowiedniej korzyści przy demonstracjach. Wszystko to przemawia za rozszerzeniem budynku szkolnego.

W gronie profesorów fachowych liczymy dwóch pracowników, z których jeden ukończył 25 lat służby, drugi nie o wiele mniej — przeto z konieczności już teraz należy przygotować przynajmniej jedną siłę nową do ewentualnego zastępstwa. Ogłoszenie jak najrychlejsze konkursu na stypendyum dla ukończonego ucznia akademii wiedeńskiej, któryby się mógł wykazać kilkuletnią praktyką, celem wyspecjalizowania się w grupie urzędzenia lasu, szacowania wartości lasu i administracji — jest bardzo wskazane.

I. Grono nauczycielskie.

Już z końcem ubiegłego roku szkolnego ustąpił z powodu słabości długoletni profesor inżynierii i rysunków technicznych Seweryn Widt, a jego miejsce zajął docent na technice, inżynier Władysław Wojtan. Laboratorium techniczne w półroczu letniem objął po Drze Stanisławie Niemczyckim jego następcą asystent katedry chemii na uniwersytecie Dr. Stanisław Opolski. W ciągu roku szkolnego prof. adjunktów Stanisława Sokołowskiego i Michała Janeczka zamianowano profesorami. Ostatecznie z końcem lipca skład grona nauczycielskiego był następujący :

A) Profesorowie stali.

1. Dyrektor szkoły a zarazem profesor Maryan Małaczyński wykładał urządzenie gospodarstwa lasowego, kierował i zarządzał zakładem.
2. Profesor Zygmunt Demianowski: miernictwo, matematyka zastosowana, pomiar drzewa, szacowanie wartości lasu i statyka leśna; łowiectwo i administracja lasu.
3. Profesor Stanisław Sokołowski: hodowla lasu, nauka o glebie, meteorologia, zabudowanie dzikich potoków, wstęp do nauki leśnictwa.
4. Profesor Michał Janeczko: użytkowanie lasu, technologia lasu, technologia drzewna, rybacktwo.
5. Profesor adjunkt Bronisław Błocki: zoologia, botanika, fizjologia roślin, mineralogia, geologia i geografia.
6. Jedna posada fachowego profesora adjunkta nie obsadzona.

B) Docenci.

1. Franciszek Konarski: język polski, niemiecki i korespondencya biurowa.
2. Kazimierz Bruchnalski: matematyka.
3. Władysław Wojtan: zarys inżynierii, rysunki i konstrukcyje.
4. Kazimierz Szulc: fizyka.
5. Dr. Bronisław Radziszewski: chemia.
6. Dr. Władysław Pilat: ekonomia społeczna.
7. Dr. Stefan Pawlik: zarys gospodarstwa rolnego.
8. Dr. Wiktor Hamerski: zasadnicze wiadomości z nauki prawa i administracyi.
9. Dr. Kazimierz Zgórski: pomoc w nagłych wypadkach.
10. Dr. Stanisław Opolski: laboratorium chemiczne.

II. Nauki wykładane.

Programu nauk z roku 1898, zatwierdzonego przez Wysoki Sejm trzymano się ściśle. W ciągu praktyki sześcioletniej okazało się, że potrzebaby go udoskonalić przez wprowadzenie zmian stosunkowo nieznacznych, które polegać będą bądź na odmiennem rozmieszczeniu przedmiotów w półroczach, bądź na skróceniu lub pomnożeniu liczby godzin niektórych wykładów, na wprowadzeniu „Sadownictwa“ i t. p.

Obrazy nad ostatecznem ustaleniem programu naukowego i przepisów szkolnych z r. 1896, których zmiana jest również wskazana, jak praktyka wykazała, odbędą się zapewne w ciągu roku 1905 zwłaszcza, że materyały odnośnie Dyrekcyi Szkoły przedłożyła Wydziałowi krajowemu.

III. Środki naukowe.

Dobudowanie piętra na dotychczasowym budynku szkolnym, którego mury to obciążenie wytrzymają, według zdania znawców, jest dla rozwoju dalszego Zakładu naukowego kwestyą niecierpiącą zwłoki.

Obfitych zbiorów naukowych niepodobna opracować, rozmieścić należycie, a tem samem uprzystępnąć je uczniom. Wiele cennych okazów niszczało jedynie wskutek braku pomieszczenia i leżenia na stosach.

Brak sali rysunkowej, optycznej do rzucania na ekran obrazów mikroskopijnych, z hodowli lasu, urządzenia, technologii drewna i ochrony; dalej brak muzeów z hodowli i technologii, czterech pracowni dla profesorów hodowli, ochrony, botaniki, chemii i fizyki tamuje chęci najlepsze, uniemożliwia zmianę docentur na stałe siły nauczycielskie, związane stale z interesami szkoły.

Na wszystkie potrzebne ubikacye budynek piętrowy wystarczy wskutek wyłączenia mieszkania dla Dyrektora; znajdzie się nawet miejsce dla stróża, który koniecznie dla dozoru w głównym budynku powinien mieszkać, aby nie narazić zakładu kiedykolwiek na znaczne straty w razie nocnego najścia na budynek, stojący zdala od ulicy w ogrodzie.

A) Biblioteka.

Z końcem roku szkolnego liczyła biblioteka 3312 dzieł o 3737 tomach wraz z mapami i atlasami. Przybyło tedy 96 dzieł o 102 tomach i to przeważnie z darów Akademii Umiejętności w Krakowie, Ministerstwa rolnictwa i Doświadczalni centralnej lasowej w Mariabrunn.

W bibliotece daje się ciężko uczuwać brak najnowszych dzieł zawodowych, a przyczyna leży w tem, że mamy tylko 600 k. rocznie, z czego obracamy z konieczności większą część na prenumeratę najpoważniejszych czasopism zawodowych, jako nieodzownych do poznania ciągłego postępu na polu leśnictwa. Podniesienie dotacyi do 1000 K rocznie uznaje się za sprawę bardzo nagłą. Do czytelnii zarezerwowanej jedynie dla profesorów, prenumerujemy 20 czasopism polskich, niemieckich i francuskich.

Nadto otrzymaliśmy bezpłatnie: „Sylwan“ od Towarzystwa leśnego galicyjskiego, „Statistische Nachrichten aus dem Gesamtgebiete der Landwirtschaft“, z Ministerstwa rolnictwa.

Praca nad katalogiem przedmiotowym postępuje ciągle.

Z biblioteki korzystali okok profesorów uczniowie i obcy. Bibliotekę nadzoruje prof. Sokołowski.

B) Zbiory.

Zbiorami naukowymi, podzielonymi według grup wykładowych, opiekują się odnośni profesorowie. Zbiory uzupełniamy okazami, zebranymi na wycieczkach i przez dokupno.

W roku 1903/4 przybyło:

1. Dla fizyki dalsza serya przyrządów do gabinetu: pompa pneumatyczna z przyborami, kula szklanna do ważenia powietrza, pułkule magdeburskie. — Dyzymeter, dynamomaszyna, lampka łukowa, lampki żarowe na statywie, dzwonek elektryczny, induktor Rumkorffa, rurki Geisslera w kasecie — przyrząd do wykazania szybkości parowania — amperometer, voltameter, opornica — przyrząd okazujący działanie telefonu, bateria galwaniczna — model pompy ssąco-tłoczącej;

2. dla miernictwa: przyrząd do nastawiania pionowego łata, suwadło logarytmiczne kątowe metalowe do obliczania $\cos a$, $\sin a$, $\cos^2 a$ i $\frac{1}{2} \sin 2a$;

3. dla hodowli: kielkownica z termometrami i lampami do ogrzewania — lupy ręczne;

4. dla nauki o glebie: kociołek do parowania, statyw do filtrowania, kolecyta sitek do przesiewania gleby, lampa spirytusowa z rezerwoarem, termometer maksymalno-minimalny — aktinometer — moździerz do tłuczenia minerałów;

5. dla fotografii: teleobjektyw, miech do przedłużania aparatu fotograficznego;

6. dla zoologii: uzupełniono zbiory istniejące dokupnem zepsutych lub brakujących okazów;

7. dla botaniki: sporządzono tablice do nauki anatomii roślin według wskazówek prof. Blockiego;

8. dla ochrony: preparaty grzybów *accidium datinum* na jodle, *herpotrichia nigra* na świerku, okaz uszkodzenia świerka przez *chermes abietis*. — preparaty znaczniejszej liczby okazów *gastropacha neustria*, wyhodowanej w kojcu — wykonał prof. Janeczko.

C) Arboretum.

Zawiadowstwo ogrodem botanicznym koło szkoły spoczywa w rękach prof. adj. Blockiego.

Arboretum uzupełniono okazami z rodzaju *Pinus*, *Salix*, *Sorbus*, *Rosa* i *Rubus*. Wskutek uregulowania ulicy św. Marka na ośm metrów szerokości i postawienia płotu drucianego na dole, szkarpowania i zadarnienia stoku zyskał ogród szkolny ogromnie na wyglądzie, estetycznym i dostępie światła. Brzeg od ul. św. Marka zasadzono płotem żywym świerkowym, a stok spadający ku starej stróżówce grupą drzew i krzewów liściastych.

D) Szkołki doświadczalne.

Nadzór i kierownictwo robotami doświadczalnemi w szkołkach spoczywa w rękach prof. Sokołowskiego.

1. Ogród w Winnikach.

Na wiosnę 1904 zajęto się przedewszystkiem wytyczeniem kwadratów pod grupy okazowe, tudzież odznaczeniem środkowego pola na szkołkę. Jedno i drugie wykonano ściśle podług planu zamieszczonego w sprawozdaniu Dyrekcyi za rok 1901/02. Czynność ta wskutek znacznej ilości ścieżek 2-metrowych, jakie musiano wybrać, zajęła tyle czasu, że nie można już było ani środkowego pola na grzędy podzielić, ani sadzonek z tymczasowych grząd przenieść.

Kwadraty w liczbie około 40-tu obsadzono 4-letnimi sadzonkami sosny czarnej, sosny sztywnej, sosny pospolitej i daglezyi w celu tymczasowej ochrony gleby przed zachwaszczeniem. Wskutek 3-miesięcznej posuchy zginęła jednak znaczna część sadzonek sosnowych, tylko daglezya udała się stosunkowo najlepiej.

Wykonano nadto następujące zasiewy:

1. *Pinus montana gallica*.
2. *Pinus montana uncinata*.
3. *Abies concolor* (Oregon).
4. *Abies concolor* (Colorado).
5. *Chamaecyparis nutkaensis*.
6. *Picea Eugelmanni violacea*.
7. *Pinus aristata*.
8. *Pinus Banksiana*.
9. *Pinus contorta*.
10. *Tsuga canadensis*.
11. *Tsuga caroliniana*.
12. *Tsuga Mertensiana*.
13. *Tsuga Pattoniana*.
14. *Cercis canadensis*.

Z zeszłorocznych zasiewów przesadzono:

1. *Larix europea* (nasienie sudeckie).
2. *Larix europea* (nasienie alpejskie).
3. *Chamaecyparis obtusa*.
4. *Chamaecyparis pisifera*.
5. *Chamaecyparis Lawsoniana* (nasienie amerykańskie).
6. *Chamaecyparis Lawsoniana* (nasienie duńskie).
7. *Picea alba*.
8. *Picea sitchensis*.
9. *Fagus ferruginea*.
10. *Fraxinus pubescens*.

Wskutek posuchy ucierpiałoby dosyć silnie zasiewy nowe, natomiast przesadzenia mimo braku deszczu przedstawiały się w jesieni zupełnie dobrze.

Z grup okazowych przybyły duże nowe mianowicie: *Quercus pedunculata* z nasienia krajowego i *Quercus pedunculata* z nasienia sławońskiego. Grupy te przyczyniają się do rozstrzygnięcia ważnego dla nas pytania co do wartości nasienia sławońskiego w kraju. Na grzędach mamy nadto znaczny zapas sadzonek wielu gatunków drzew, przeto na wiosnę 1905 założymy większą ilość grup już odrazu na właściwych miejscach.

Podobnie jak lat poprzednich, wykonywali uczniowie sadzenia i siewy tymczasowych grup świerka i daglezyi i zasiali dwie stałe grupy dębów, przerabiali glebę pod grzędy, siali i sadzili na grzędach. O pracach wykonanych przez siebie złożył każdy z uczniów z końcem roku sprawozdanie.

Doświadczenia poczynione nad gęstością siewu nasienia świerkowego ogłoszono w „Sylwaniu“ (styczeń 1905).

2. Szkołka w Brzechowicach.

W roku 1904 wykonano dalsze zasiewy nowych gatunków sosen *Pinus Banksiana* i *Pinus aristata*, nadto zasiano nasiona kosodrzewiny *Pinus montana gallica* i *uncinata*, i *Acer Pseudoplatanus*.

Posucha miesięcy letnich musiała się odbić nader dotkliwie na sadzonkach 2-letnich rosnących na lotnym prawie piasku, jakie znajduje się w szkółce brzu chowickiej; to też *Pinus aristata* zginęła w znacznej części, natomiast utrzymała się *Pinus Banksiana*.

Na wiosnę 1905 rozszerzy się szkółkę do 1000 m.², ogrodzi siatką i podzieli stosownie dla doświadczeń nawozowych.

Doświadczenia poczynione nad sosną Banksa ogłoszono w Sylwaniu z sierpnia 1904.

3. Szkółka w Zubrzy.

Oprócz czyszczenia i plewienia nie dokonano z powodu braku czasu żadnych nowych czynności. Ponieważ szkółka ta nie przedstawia żadnego szczególnego dla szkoły interesu, przeto wobec braku funduszków szkółkę tę zwijamy.

VI. Wycieczki naukowe i ćwiczenia praktyczne.

Szkoła lwowska pomimo pozornie niewłaściwego położenia w mieście wielkiem posiada wyjątkowo szczęśliwe warunki do wycieczek naukowych praktycznych — gdyż stolicę kraju otaczają znaczne obszary lasów bądź to miejskich, bądź prywatnych, bądź fundacyjnych, rosące w różnorodnych warunkach, rozmaicie, dobrze i źle gospodarowane — a oprócz tego mamy las szkolny Winniki w odległości zaledwie 4 klm. Nie dziw tedy, że wycieczki cotygodniowe środowe do owych lasów okolicznych i lasu szkolnego, dalej ćwiczenia główne z miernictwa i urzędzenia, ujęte w system, przyczyniają się znamienicie do wyszkolenia praktycznego uczniów we wszystkich działach nauk wykładowych.

Sprawozdania pisemne o wycieczce każdej połączone z publiczną dyskusją nad treścią są obowiązujące i rozbudzają umysły. — Przedmiotem pomiarów na wycieczce głównej w Winnikach w czasie od 20. do 28. czerwca był w tym roku dalszy ciąg lasu szkolnego zwanego Wysokim od Sichowa. Urządzono w tym roku część Wysokiego lasu przypierającą do Czyżek w terenie nadzwyczaj interesującym prawie górskim.

Z wycieczek dalszych kumulatywnie rok I. i III. nauki odbyto dwie do Jaworowa na piaski lotne i do Rachinia na Podkarpacie za pozwoleniem c. k. Dyrekcji domem i lasów od. I. Nawet na te dwie nie starczyłoby było funduszków, gdybyśmy nie byli napotkali u miejscowych leśników gościnności iście koleżeńskiej i ułatwień jak najdalej idących

Ogółem zrobiono w ciągu roku szkolnego 28 wycieczek, jako to:

1. Wycieczka uczniów I. roku do Sichowa na dniu 21. października 1903 z prof. adj. Błockim.
2. Wycieczka uczniów I. roku do Basiówki na dniu 28. października 1903 z prof. adj. Błockim.
3. Wycieczka uczniów II. roku do Winnik z prof. Sokołowskim na dniu 21. kwietnia 1904.
4. Wycieczka uczniów I. roku do Brzuchowic na dniu 20. kwietnia 1904 z prof. adj. Błockim.
5. Wycieczka uczniów I. roku do Basiówki na dniu 27. kwietnia 1904 z prof. adj. Błockim.
6. Wycieczki uczniów II. i III. roku do Jaworowa i Sądowej-Wiszni na dniu 26. i 27. kwietnia 1904 z prof. Janeczka i Sokołowskim.
7. Wycieczka uczniów I. roku do Winnik na dniu 4. maja 1904 z prof. adj. Błockim.
8. Wycieczka uczniów I. roku do Brzuchowic na dniu 4. maja 1904 z prof. Janeczka i Sokołowskim.
9. Wycieczka uczniów III. roku do Winnik na dniu 4. maja 1904 z Dyr. Małaczyńskim.
10. Wycieczka uczniów I. roku do Sichowa i Zubrzy na dniu 11. maja 1904 z prof. adj. Błockim.
11. Wycieczka uczniów II. i III. roku do Rachinia i Doliny na dniu 10 i 11. maja 1904 z Dyr. Małaczyńskim i prof. Janeczka i Sokołowskim.

12. Wycieczka uczniów I. roku do Winnik na dniu 18. maja 1904 z prof. Demianowskim i Janeczką.

13. Wycieczka uczniów I. roku do Winnik na dniu 25. maja 1904 z prof. Demianowskim i Sokołowskim.

14. Wycieczka uczniów I. roku do Brzuchowic na dniu 18. maja z prof. adj. Błockim.

15. Wycieczka uczniów III. roku do Janowa na dniu 18. maja 1904 z prof. Janeczką.

16. Wycieczka uczniów I. roku do Janowa na dniu 25. maja 1904 z prof. adj. Błockim.

17. Wycieczka uczniów III. roku do Winnik na dniu 25. maja 1904 z Dyr. Małaczyńskim.

18. Wycieczka uczniów II. roku do Winnik na dniu 1. czerwca 1904 z Dyr. Małaczyńskim.

19. Wycieczka uczniów II. roku do Brzuchowic na dniu 1. czerwca 1904 z prof. Janeczką.

20. Wycieczka uczniów I. roku do Basiówki na dniu 1. czerwca 1904 z prof. adj. Błockim.

21. Wycieczka uczniów III. roku do Skolego na dniu 8. czerwca 1904 z prof. Janeczką i docentem Wojtanem.

22. Wycieczka uczniów I. roku do Brzuchowic na dniu 8. czerwca 1904 z prof. adj. Błockim.

23. Wycieczka uczniów II. roku do Winnik na dniu 15. czerwca 1904 z prof. Demianowskim.

24. Wycieczka uczniów I. roku do Siehowa i Zubrzy na dniu 15. czerwca 1904 z prof. adj. Błockim.

25. Wycieczka uczniów I. roku do Janowa na dniu 22. czerwca 1904 z prof. adj. Błockim.

26. Cwiczenia z miernictwa w Winnikach z uczniami II. roku od 20. do 25. i od 27. do 28. czerwca 1904 z prof. Demianowskim.

27. Cwiczenia z urządzenia lasu w Winnikach od 20. do 28. czerwca 1904 z uczniami III. roku z Dyr. Małaczyńskim.

28. Wycieczka uczniów III. roku do Winnik na dniu 6. lipca 1904 z prof. Sokołowskim.

V. Uczniowie i egzaminy.

W roku szkolnym 1903/4 przyjęto: na kurs I. uczniów 22, a to a) bez egzaminu wstępnego sześciu: Izidora Hyczko, Georgia Kauczewa (Bułgara), Tadeusza Karpińskiego, Michała Klugera, Edwarda Lipińskiego, Władysława Zieleniewskiego. b) po złożeniu egzaminu wstępnego piętnastu: Tadeusza Czernickiego, Kazimierza Gałuszkę, Antoniego Hełpera, Tadeusza Hubla, Piotra Janellego, Stefana Jasienickiego, Wiesława Kapuścińskiego, Michała Kraussa, Feliksa Madejewskiego, Leona Seredyńskiego, Zdzisława Stefańskiego, Władysława Świerczowskiego, Józefa Wilusza, Józefa Wiśniewskiego, Zygmunta Zwolanowskiego. c) jako repetenta jednego: Tadeusza Krzyształowicza. Na kurs III. wprost z obowiązkiem zdania w ciągu półroczu zimowego grupy przedmiotów przyrodniczych zapisało się dwóch maturzystów: Edward Bogdański-Osmolski i Zygmunt Wasylewicz, było zaś z roku ubiegłego dwunastu: Bruno Cienciala, Wasyl Cwetków (Bułgar), Remigiusz Eichler, Teodor Jaetschke, Mikołaj Kaniew (Bułgar), Henryk Kulig, Adam Loret, Władysław Lux, Władysław Łysak, Piotr Mucha, Edward Szerękowski, Christo Taszków, zatem łącznie 14.

Na kurs V. zapisało się ośmiu: Leon Błoński, Julian Brąglewicz, Tadeusz Galiński, Adam Gottwald, Kazimierz Janczewski, Stanisław Malinowski, Dymitr Meczkarów, Ludwik Wasilewski.

Na początku roku szkolnego w październiku 1903 liczyła szkoła ogółem 44 uczniów.

Z uwagi na stanowisko społeczne rodziców rozdzielają się uczniowie, jak następuje:

- 1) synów oficyalistów prywatnych 18.
- 2) synów urzędników i sług państwowych lub krajowych 9
- 3) synów rolników 4.
- 4) synów różnych innych zawodów 13.

Po półroczu zimowem w lutym opuścili zakład bądź wskutek nieotrzymania promocyi, bądź wskutek wystąpienia:

a) na kursie I. Czernicki, Hejper, Hubl, Hyczko, Janelli, Kapuściński, Karpiński, Kluger, Krauss, Krzyształowicz, Lipiński, Madejewski, Seredynski, Stefański, Wiśniewski. Zwolanowski.

b) na kursie V. : Wasilewski.

Wynik egzaminów kursowych w lipcu był następujący:

a) na kursie II. nie otrzymali przejścia na kurs III.: Galiński Zenon, Jorasz Stanisław, Kruszyński Władysław, Pawlik Roman, Szarzewski Władysław, zostało na III półroczu siedmiu;

b) na kursie IV. nie otrzymali przejścia na kurs V.; Lorek Adam, Wasylewicz Zygmunt wystąpił.

Na półroczu V. zostało dwunastu;

c) na kursie VI. otrzymali promocję wszyscy: Błoński Leon, Brąglewicz Julian, Galiński Tadeusz, Gottwald Adam, Janczewski Kazimierz, Malinowski Stanisław, Meczkarów Dymitr (Burgar).

Słaby wynik egzaminów po półroczu I. na roku pierwszym przypisać należy lekkiemu traktowaniu nauki i chodzenia na wykłady, pomimo nacisku i upomnień ze strony Dyrekcji, właśnie przez uczniów ze studjami wyższemi, niż wymagane minimum klas czterech. Z ogólnej liczby 16 odpadłych po kursie I. tylko 6 biorąc ściśle egzamin nie zdało, gdyż reszta 10 nie czując się dostatecznie wskutek opieszałości przygotowaną od egzaminów albo odstąpiła albo wcale nie siadała, a między tymi właśnie znachodzi się dwóch maturzystów z ukończoną szkołą realną i jeden siedmioklasista, którzy kolegami przewodzili.

Egzamin ogólny, zastępujący maturę odbywał się w tym roku w obu terminach tj. w lutym 26. i 27. i w lipcu od 25. do 27. włącznie.

W pierwszym terminie siadło dwóch kandydatów, z których jeden Edmund Włodkowski odpadł, drugi Eugeniusz Pacyna uzyskał stopień dostateczny, — w drugim przystąpiło do egzaminu dziewięciu kandydatów i uzyskali:

1) stopień bardzo dobry: Gottwald Adam.

2) stopień dobry: Błoński Leon, Brąglewicz Julian, Galiński Tadeusz, Janczewski Kazimierz, Meczkarów Dymitr, Broda Bronisław.

3) stopień dostateczny: Włodkowski Edmund, stopień niedostateczny: jeden uczeń.

Przy egzaminie ogólnym delegatem Wydziału krajowego był Wny Pan Radca Dr. Ignacy Szyszyłowicz, zaś komisarzem rządowym Wny P. Herman Schewring, c. k. Inspektor leśny krajowy.

VI. Kronika.

Szkołę zwiedzali kilkakrotnie: J. E. Marszałek krajowy Dr. Stanisław hr. Badeni, zastępca Marszałka krajowego, radca dworu JW Pan Dr. Tadeusz Pilat, radca dworu JWny Pan Władysław Struszkiewicz, radca Wydziału krajowego WPan Dr. Ignacy Szyszyłowicz.

Prace dokonane przez grono nauczycielskie.

1) Dyrektor Maryan Małaczyński:

a) Dalszy ciąg wydawnictwa druków dla ułatwienia postępowego zarządu lasami.

b) Nadzór nad gospodarstwem lasowem w Kłodzianku dobrach fundacyi śp. Ignacego Marynowskiego na polecenie Wydziału krajowego.

2) Profesor Stanisław Sokołowski:

a) Nadzór nad szkołkami doświadczałnemi w Winnikach, Brzechowicach i Zubrzy.

b) Nadzór nad biblioteką szkolną i dalszy ciąg pracy nad katalogiem rzeczowym.

c) Sekretaryat w Towarzystwie dla popierania produkcji krajowych nasion leśnych.

d) Drukował w Sylwaniu artykuły: „Szkółki drzew leśnych w Galicyi“ — Sosna Banksa.

3) Profesor Michał Janeczko:

a) W lwowskim oddziale Towarzystwa gospodarczego dwa wykłady publiczne na temat: „Z życia ryb i ich hodowli“.

b) Artykuł w Przeglądzie: „Kłęska posuchy i brak paszy“.

c) Monografia popularna: „Chrust jako karm dla bydła“ 2. wydanie.

Lwów 31. grudnia 1094.

M. Małaczyński, w. r.